

Branko Šuštar*

Pedagoški muzej v Santiagu de Composteli (MUPEGA – Museo Pedagógico de Galicia)

– kot svetilnik in povezava ob Atlantiku

Museo Pedagógico de Galicia – MUPEGA:

El faro y el conector del finisterre Atlántico

Izvleček

Prispevek predstavlja konec leta 2000 ustanovljen Pedagoški muzej Galicije, ki je začel zavzeto delovati že pred odprtjem moderne muzejske stavbe 21. 10. 2004 v Santiagu de Composteli, v prestolnici Galicije na severozahodu Iberskega polotoka. Muzej se je uveljavil leta 2001 s pripravo konference pedagoških muzejev Španije in Portugalske (I Foro Ibérico de Museísmo Pedagógico) in z izdajo knjige o razširjenosti šolskih muzejev po svetu (Os Museos da Educación en Internet, 2004). Muzej MUPEGA ima tudi z novo stavbo z različnimi sodobno zasnovanimi muzejskimi prostori, mdr. 1200m² namenjenih razstavam, ter z nad 40.000 kosi zbranih muzejskih predmetov, pedagoškim in raziskovalnim delom opazno mesto med šolskimi in pedagoškimi muzeji. Njihova stalna razstava o šolstvu predstavlja s preiščlenim izborom gradiva, ambientalnimi postavitvami in različnimi muzejskimi pristopi razvoj izobraževalne dejavnosti v Galiciji in izseljenstvu v čezmorskih deželah od šolskih stavb, učil, razredov do galerije pedagoških idej in učiteljstva ter sveta otrok.

Abstract

The article presents the Pedagogical Museum of Galicia, founded in late 2000, which began its activities even prior to the opening of the modern museum building on 21 October 2004 in Santiago de Compostela, the capital of Galicia in the north-western part of the Iberian Peninsula. The museum made a name for itself in 2001 with the organisation of a conference of the pedagogical museums of Spain and Portugal (I Foro Ibérico de Museísmo Pedagógico) and with the publication of a book about school museums around the world (Os Museos da Educación en Internet, 2004). MUPEGA, with its new building of modern museum spaces, 1200 sq. m. dedicated to exhibitions, and with over 40,000 museum objects, as well as through its educational and research work, occupies a prominent place among school and pedagogical museums. Its permanent exhibition about schools presents through a well thought out selection of material, exhibited in an imaginary way, and through different approaches the development of educational activities in Galicia and emigrant communities overseas by showing school buildings, teaching tools, classes, a gallery of teaching ideas, teachers and the world of children.

* Branko Šuštar, dr. zgod., muzejski svetnik, Slovenski šolski muzej, Ljubljana, e-pošta: branko.sustar@guest.arnes.si

*Pedagoški muzej Galicije (MUPEGA) je v predmestju Santiaga de Compostela leta 2004 slavnostno odprl svojo moderno muzejsko poslopje.
(Foto B. Š.)*

Je res minilo že desetletje od uradnega začetka delovanja novega pedagoškega muzeja v Santiagu de Compostela, v nam daljni Galiciji, tam blizu »konca zemlje« (Finis terra)? Šolski/pedagoški muzeji imajo bogato tradicijo od srede 19. stoletja naprej, a v številni družini zelo različnih pedagoških muzejev je nastanek novega muzeja, ki začne delovati v prav zanj zgrajeni stavbi, vesel in komaj verjeten dogodek. Muzej MUPEGA (Museo Pedagógico de Galicia) se je že po slovesnem uradnem odprtju svojih vrat 21. oktobra 2004 v prestolnici Galicije hitro postavil v središče muzejskega in širšega kulturnega dogajanja. Predstavil se je neverjetno sodobno – z moderno muzejsko zgradbo, premišljeno in vsebinsko bogato razstavo ter zavzeto s kulturno vlogo, ki je že leta 2004 presegla regionalni pomen.¹ Na področju muzejev zgodovine izobraževanja je na Santiago in Jakobovo pot do tega že stoletja mednarodno pomembnega romarskega cilja, zanimivega tudi današnjemu času, opozoril prav MUPEGA z začetkom delovanja v tem mestu in rezultati svojega dela.

Številne poti v Santiago de Compostela simbolično povezujejo evropske dežele že od srednjeveških romanj naprej. Tako je npr. iz naših krajev leta 1430 tja s številnim spremstvom kar 60 konjenikov poromal zadnji grof Ulrik II. Celjski, kakor poroča v

1 Vicente Peña Saavedra (ur.), Mupega. Memoria Inaugural, Santiago de Compostela 2005.

Muzej tako z ambientalnimi celotami kot modernimi tehničnimi pripomočki predstavlja zgodovino izobraževanja v španski Galiciji. Skromne šole na podeželju so ponekod še v začetku 20. stol. vzdrževali starši s plačilom učitelju v pridelkih; od tod tudi njihovo ime: »Escuela de ferrado«. Predstavitev šolskega prostora v muzeju MUPEGA, Santiago de Compostela.

XIII. poglavju Crónicas de los reyes de Castilla.² Na pomen teh romanj kažejo tudi krajevna poimenovanja pri nas: slovenska vas Galicija pri Celju – pa tudi Galicija/ Gallizien na avstrijskem Koroškem – imata svoji imeni prav zaradi romarskih poti v špansko Galicijo. Tako pravi tudi naša ljudska pesem v »daljno lepo Galicijo, notri k svetemu Jakobu«.³ Na priljubljenost sv. Jakoba opozarja tudi več kot 60 cerkva z njegovim imenom, postavljenih le na 20.000 km², kolikor je površina Slovenije. Sedanje zanimanje za te tradicije pa na nov način predstavlja tudi živahno gibanje Jakobova pot, ki teče pri nas po 300 km dolgi smeri.

S povsem drugačno povezavo je ob začetku delovanja presenetil muzej MUPEGA iz Santiaga, ki je mednarodno skupnost šolskih/pedagoških muzejev obogatil s publikacijo Os museos da educación en Internet, ki so jo 2004 pripravili Vicente Peña Saavedra (Dirección), Manuel Fernández González in Óscar Montero Feijoo.⁴

2 Ignacij Voje, Romanje Ulrika II. Celjskega v Kompostelo k sv. Jakobu / Pilgrimage of Ulrich II of Celeia (Celje) to Compostela to Saint Jacob, In: Zgodovinski časopis / Historical Review, 1984, No. 3, pp. 225–230.

3 Ivan Grafenauer, Slovenska narodna romanca o Romarju sv. Jakoba Kompostelskega, Dom in svet (Ljubljana), 1937/1938, št. 7, 338–348, posebej 341.

4 Vicente Peña Saavedra (Dirección), Manuel Fernández González in Óscar Montero Feijoo, Os museos da educación en Internet, Santiago 2004.

*Iz galerije pedagogov Galicije na razstavi v muzeju MUPEGA.
Predstavljeni so s fotografijo, kratko biografijo, odlomkom iz svojega dela
in predmetov, povezanih z njihovim delom.*

Vicente Peña Saavedra, prvi »coordinator científico do MUPEGA«, je s predstavitvi-
jo knjige o šolskih muzejih, kot jih lahko najdemo na internetu, vzbudil upravičen
interes na 11. mednarodnem simpoziju šolskih muzejev v Švici (Ittingen, 2005)⁵ in
o knjigi so pohvalno pisali marsikje, tudi pri nas v Sloveniji v muzejski reviji Argo.⁶
Predvsem pa smo jo lahko koristno uporabljali, saj so izdajatelji poskrbeli tudi za pri-
loženo zgoščenko. Po predstavitev šolskih muzejev, ki jih je na začetku 20. stoletja, še
pred 1. svetovno vojno oskrbel prizadevni Max Hübner, vodja Schulmuseum Breslau
(Šolski muzej v današnjem poljskem Wrocławu),⁷ ter poznejše analitične obravnave
vrste šolskih muzejev (npr. v delih G. Jensena 1990,⁸ Ulle M. Nitsch 2001⁹ in dru-

- 5 11th International Symposium 2005 (Ittingen, Switzerland). The Role of School Museum in 21. Century; <http://www.schulmuseum.ch/de/index.php?go=symposium2005Home>; http://www.schulmuseum.ch/pdf/medienmitteilungen/20050617_symp_release.pdf
- 6 B. Šuštar, Šolski muzeji na internetu / School museums on internet, In: Argo : časopis slovenskih muzejev : = journal of the Slovene museums ISSN: 0570-8869.- 48, No. 2 (2005), str. 199–200.
- 7 Max Hübner, Die deutschen Schulmuseen / Nemški šolski muzeji, Breslau: Schulmuseum, 1904; Max Hübner, Die ausländischen Schulmuseen / Šolski muzeji v tujini, Breslau: Schulmuseum 1906.
- 8 Gotthard Jensen: Idee, Konzeption und Nutzung von Schulmuseen, Regensburg: Roderer Verlag 1990.
- 9 Nitsch, Ulla M.: Schule wandert ins Museum. Eine kritische Rekonstruktion der Musealisierung von Schul- und Pädagogikgeschichte 1977–1997, Berlin: Weidler, 2001.

*Muzejski prostori v pritličju predstavljajo nekatere poudarke zgodovine šolstva.
(<http://www.edu.xunta.es/mupega>)*

gih) je tako po 100 letih spet prišel do nas celovit pregled šolskih muzejev! Priročnost pregleda, ki ga odlikuje tudi uvodna analiza, v kateri smo zvedeli za kar 683 šolskih/pedagoških muzejev po vsem svetu, s podatki o imenu, vsebini delovanja, spletnem in poštne naslovu ter spletni strani muzeja, je olajšala povezovanje šolskih muzejev in njihove medsebojne stike. Ob tem je knjiga, ki je pisana v galicijsščini, tudi zaradi shematskega prikaza muzejev po celinah in posameznih državah uporabna kot pregledna strokovna informacija tudi za širšo publiko in to skoraj ne glede na jezik.

Tako je regionalni šolski muzej v Galiciji ob možnostih, ki jih je prinašala regionalizacija moderne španske države s kulturno avtonomijo regij in avtonomnimi deželnimi vladami, z omenjeno knjigo postal kar povezovalac šolskih muzejev, s svojim delovanjem pa tudi povezovalac na področju raziskovanja zgodovine šolstva. Ta ideja povezovanja in zgodovinskega raziskovanja se je s podporo avtonomne regionalne vlade (Xunta de Galicia) posebej pokazala v Santiagu že leta 2003 s srečanjem in objavo prispevkov o pedagoških muzejih na Iberskem polotoku (*I Foro Ibérico de Museísmo Pedagógico: o museísmo pedagógico en España e Portugal : itinerarios, experiencias e perspectivas; actas, dirección Vicente Peña Saavedra*). Po oblikovanju muzeja MUPEGA pa se je maja 2005 to delo nadaljevalo s prvim španskim znanstvenim srečanjem o zgodovinski dediščini izobraževanja (*I Jornadas Científicas de la Sociedad Española para el Estudio del Patrimonio Histórico Educativo. El museísmo pedagógico en España:*

*Historična učilnica iz časov restavracije Burbonov po 1874.
(Aula da Restauración borbónica)*

actualidad y perspectivas, luces y sombras)¹⁰ in nato februarja 2008 še s I. srečanjem ibero-ameriških pedagoških muzejev in muzeologov izobraževanja (*I Encontro Iberoamericano de Museos Pedagógicos e Museólogos da Educação*, 2008). Še v letu konference so uspeli izdati 586 str. obsegajoč zbornik prispevkov. Tedaj je medcelinsko sodelovanje zajelo sicer obsežni španski in portugalski jezikovni prostor v Evropi in Ameriki,¹¹ ne pa širšega mednarodnega sodelovanja. Tudi srednja Evropa poleg bienalnih mednarodnih simpozijev šolskih muzejev ob neparnih letih ohranja še posebna srečanja šolskih muzejev v nemško govorečih državah (ob parnih letih), več sodelovanja pa je zaradi jezikovne sorodnosti tudi med šolskimi muzeji v slovanskih državah (npr. pri posvetu o šolskih zvezkih jeseni 2012, objavljeno v Šolski kroniki 2013, št. 1–2).

Prav babilonska različnost jezikov velikokrat določa okvir delovanja in povezovanja tudi šolskim/pedagoškim muzejem, ki se v zadnjih letih mednarodno povezujemo na bienalnih simpozijih s pomočjo uporabe vedno bolj mednarodne angleščine. Ob

10 Vicente Peña Saavedra, I Jornadas científicas de la Sociedad Española para el Estudio del Patrimonio Histórico-Educativo. El museísmo pedagógico en España: actualidad y perspectivas, luces y sombras (Santiago de Compostela, 11 al 13 de mayo de 2005), Boletín Informativo SEPHE (La Sociedad Española para el Estudio del Patrimonio Histórico-Educativo), 2006, no. 1, str. 16–21. <http://institucional.us.es/paginasephe/cosaspdf/montajefinalboletin1conportada.pdf>; <http://institucional.us.es/paginasephe/cosaspdf/31.1%20Jornadas%20SEPHE.pdf>

11 I Encontro Iberoamericano de Museos Pedagógicos e Museólogos da Educação, 2008, <http://www.edu.xunta.es/mupegua/node/83>;

*Historična učilnica iz časa druge republike v 30. letih 20. stoletja.
(Aula da República)*

tem pa spoštujemo vsak svojo materinščino, tako pomembno za začetni šolski pouk, marsikje pa tudi za narodnostno oblikovanje! V zavedanju tega smo 15. mednarodni simpozij šolskih muzejev v Ljubljani junija 2013 pripravili sicer v angleščini, ki je postala »lingua franca«, a tudi z možnostjo predavanja v treh jezikovnih skupinah (na t. i. babilonski sekciji) in z objavo povzetkov predavanj v angleščini in materinščini (celo materinščinah!) predavateljev. Sodelavci simpozija iz Španije imajo tako objavljene povzetke predavanj tudi v španščini in baskovščini oz. galicijsčini.¹²

Slovenski stiki z muzejem MUPEGA in nekdanjim znanstvenim koodinatorjem Vicente Peña Saavedra, prof. na univerzi v Santiagu, ki so se že pred leti pričeli ob simpoziju šolskih muzejev v Švici, so leta 2009 obrodili sad tudi z lepo predstavitevijo šolskih muzejev na Iberskem polotoku¹³ v naši Šolski kroniki. Tedaj smo zvedeli za 36 muzejskih ustanov v Španiji in za pet na Portugalskem, kateri imajo za svojo glavno temo vzgojo in izobraževanje. Naša revija pa je predstavila tudi lep pogled na muzejsko poslopje in na notranjščino podeželske šole »ferrado«. Obisk v muzeju MUPEGA spomladi 2010 mi je

12 15th Symposium 2013, <http://www.ssolski-muzej.si/slo/symposium2013.php>; Symposium Book 2013, <http://www.ssolski-muzej.si/files/Symposium/symposiumbook2013.pdf>

13 Vicente Peña Saavedra, Kratki zapiski o pedagoških muzejih na Iberskem polotoku/Some brief notes on educational museums on the Iberian Peninsula/Breves notas acerca del museísmo de la educación en el mundo ibérico, Šolska kronika 2009, št. 1, str. 211–222. Fotografiji muzeja MUPEGA in notranjščine šole »ferrado« sta na str. 212–213.

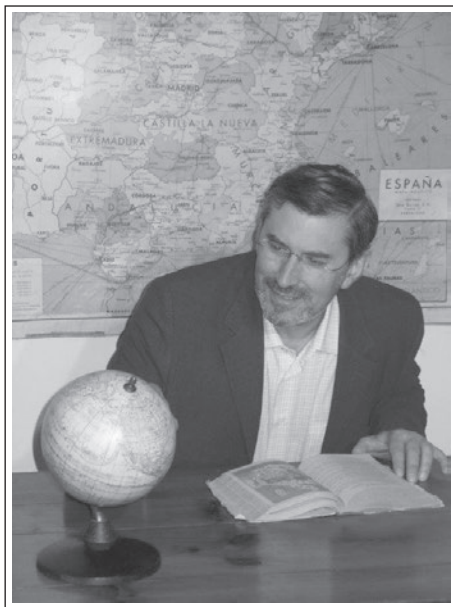

Historična učilnica iz časa frankizma. (Aula do franquismo)

omogočil še osebno navdušujoče srečanje z moderno zastavljenim pedagoškim muzejem v Santiagu, ki mu ob praznovanju 10-letnice delovanja v novi stavbi želimo le bogato nadaljevanje impresivno začete kulturne in znanstvene poti domačega in mednarodnega povezovanja na področju muzejev in zgodovine izobraževanja.

Muzej MUPEGA,¹⁴ ki je bil uradno ustanovljen v Santiago de Compostela z dekretom avtonomne vlade za Galicijo konec leta 2000, se je do svečanega odprtja namensko zidane stavbe leta 2004 že razvil v živahno in aktivno ustanovo. Njegovo domovanje na ulici San Lázaro 107 je impresivna, vsaj 3000 m² velika dvonadstropna razgibana muzejska stavba v predmestju, prav ob vedno bolj znani evropski kulturni in romarski poti *Camino* k sv. Jakobu – zadnjih 3,2 km ali tri četrt ure pred katedralo sv. Jakoba. In muzej je zasnovan res svojemu namenu primerno: vhodna avla, premišljeno razporejeni prostori za stalno razstavo in za občasno razstavljene teme, dobri študijski prostori, odlični muzejski depoji in impresivna konferenčna soba za nad 80 udeležencev. Samo razstavnih prostorov je 1200 m². Le drobna primerjava. Prav v letu, ko je v Španiji avtonomna regionalna vlada za Galicijo odprla novo muzejsko stavbo za zgodovino svojega šolstva in za promocijo svojega jezika (galicijščina – Galego), smo v Ljubljani, v prestolnici samostojne republike Slovenije, ki se je tedaj vključevala v Evropsko unijo, do jeseni 2004 z veliko naporji uspeli izpeljati obnovo kakšnih 300 m² knjižnice, razstavnega hodnika pred več kot stoletjem ustanovljenega Slovenskega šolskega muzeja, ki predstavlja prav

14 <http://museos.xunta.es/en/mupega>; <http://www.edu.xunta.es/mupega/museo>

Poseben prostor v muzeju, za katedrom in pred zemljevidom, namenjen prav fotografiranju obiskovalcev. Na fotografiji je dr. Vicente Peña Saavedra, prof. na Univerzi v Santiagu, prvi znanstveni koordinator muzeja.

Muzej MUPEGA upošteva tudi usmeritev k obravnavi otroštva in s tem tudi k razstavi predstavitvi igračk na stalni razstavi (na fotografiji je velika vrtavka) in na občasnih razstavah, kot je bila 2010/11.

kulturni in državotvorni pomen slovenskega šolstva in slovenskega jezika.

Pedagoški muzej Galicije (MUPEGA) se vključuje v bogato tradicijo pedagoškega muzealstva v Španiji (od 1882 naprej), pa tudi v Galiciji, kjer so po začetkih 1897 v mestu Pontevedra imeli že leta 1903 pedagoški muzej na eni od šol v Santiagu (Museo Pedagógico – Escuela Superior Normal de Santiago). Prav izobraževanju v tem severozahodnem delu Iberskega polotoka je posvečen muzej MUPEGA, ki s tematiko tudi pri njih poznanega izseljenstva sega še onstran Atlantika. Do sedaj urejeni muzejski prostori obsegajo tri etaže: v pritličju je poleg posebnih prostorov za obiskovalce (dvorana za zborovanja, knjižnica in avdiovizualni arhiv, študijska soba, bogato založena muzejska trgovina ipd.) razstava štirih pokrajin Galicije, galerija štirinajstih eminentnih osebosti galicijskega šolstva in predstavitev tiskarstva. Pri spletni predstavitvi vhoda v muzej najdemo tudi kratek 3-minutni informativni video o muzeju (<http://www.edu.xunta.es/mupega/entrada>).

V prvem nadstropju je najprej predstavljena Galicija v šoli (pedagoške publikacije o Galiciji), razvoj šolskega sistema in šolskih stavb skozi zgodovino ter vplivi Amerike, posebej galicijskih izseljencev kot donatorjev, na šolstvo v Galiciji. Sledi prikaz šolske uprave s pisarno ravnatelja. Posebej pa je zanimiva predstavitev otroškega sveta – vstop

Prav dopolnjevanje predstavitev zgodovine izobraževanja z moderno tehniko in s tradicionalno govorico muzejskih predmetov je odlika Pedagoškega muzeja Galicije.

v svet otroštva z igračami in igrami. Drugo nadstropje predstavlja razstavo o osnovnem šolstvu (razvoj šolstva med okoli 1870 in 1970) s pogledi na tipične učilnice. Štiri historične šolske sobe si lahko ogledamo tudi virtualno: <http://www.edu.xunta.es/mu-pegas/aulashistoricas>. Tu so učilnice časa t. i. restavracije Burbonov (1874–1931), druge republike in nato frankizma (*aula do franquismo*). Muzej predstavlja tudi šolski razred šol, ki so jih tudi s šolsko opremo v 19. stoletju ter tudi prej vzdrževali bogati ameriški izseljenci (*escolas de indianos*), kaže pa tudi delovanje privatnih šol v podeželskem okolju, ki so jih podpirali starši s prispevki v naturi (t. i. šola »*ferrado*«).¹⁵

Temu sledijo razstavne predstavitve srednješolskega in poklicnega izobraževanja, med drugim je predstavljen znanstveni laboratorij in obeleženi so začetki tehničnih srednjih šol. Na širšo družbeno občutljivost muzeja (in njihovega šolstva) opozarja tudi del razstave, ki predstavlja razvoj specialnega šolstva (gluhih, nemih in slepih). Muzej razvija tudi pedagoške projekte in omogoča ogled z avdio-vodiči v petih jezikih (špansko, angleško, nemško, francosko in italijansko). Muzej je že ob odprtju stavbe 2004 poleg poudarka na predmetih in njihovi predstavitvi odlikovala tudi tehnična oprema, dostop do spleta in elektronskih informacij o gradivu in tematiki zgodovine

¹⁵ »Escuela de ferrado« je predstavljena tudi med šolskimi prostori v muzeju: <http://www.edu.xunta.es/mupegas/outrosespazos>

Pestro založena muzejska trgovina v muzeju MUPEGA sledi sodobnim usmeritvam muzejev.

šolstva. To ni nič čudnega, če se spomnimo njihove pionirske raziskave o šolskih muzejih na internetu! Vključevanje modernih tehničnih možnosti je že 2004 pomenila tudi trijezična predstavitev zgodovine šolstva na DVD-ju (naslovljeno kot Potovanje skozi čas).¹⁶ Hkrati pa se – o tem priča tudi Mupega net – (Rede MUPEGA) kot del stalne razstave – od začetkov delovanja zavedajo svoje povezovalne vloge pri varovanju in promociji kulturne dediščine šolstva v vsej Galiciji. Tudi z razstavljanjem povezujejo druga tamkajšnja središča in predstavljajo njihovo dediščino izobraževanja (Lugo, Ourense, Pontevedra, Coruña).¹⁷ Eden od načinov povezovanja na področju zgodovine šolstva je tudi potujoča razstava šolskega prostora, šolske opreme in didaktičnih pripomočkov iz časa 1940–1970 (Ezpazo Mupega).¹⁸

Razstavljene občasne razstave so vsebinsko zelo različne. Prav širši pogled na šolstvo, ki obsega tudi obravnavo otroštva vključno z igrami in igračami v Galiciji med

16 O ensino unha viaxe no tempo/A voyage through time, Xunta de Galicia, Consellería de Educación, 2004.

17 Rede MUPEGA, <http://www.edu.xunta.es/mupega/redemupega>

18 Rial Sánchez, Antonio: El Museo Pedagógico de Galicia (MUPEGA). CEE Participación educativa, Revista del Consejo Escolar del Estado, 10. marzo 2009, Número 10, str. 141–151, <http://www.mecd.gob.es/revista-cee/pdf/n10-rial-sanchez.pdf>; Vicente Peña Saavedra, Museo Pedagógico de Galicia (MUPEGA), Boletín Informativo SEPHE (La Sociedad Española para el Estudio del Patrimonio Histórico-Educativo), 2009, no. 1, str. 57–69. <http://institucional.us.es/paginasephe/cosaspdf/montajefinalboletin1conportada.pdf>

tradicijo in modernostjo, je bil vsebina zanimive občasne razstave v letu 2009/10. Pozneje se je s šolskimi zvezki in raziskavami o njih predstavil Pedagoški muzej Univerze Salamanca (Dª Isabel Ramos, D. Bienvenido Martín). Ena od občasnih razstav je predstavljala Malega princa po vsem svetu (iz zbirke Carlosa Casaresa) s predstavitevijo prevodov leta 1943 objavljene poetične pripovedi, ki navdušuje še danes. Mali princ je preveden v 180 jezikov, v galicijskega ga je prevedel pisatelj Carlos Casares, ki je tudi zbral nad 100 prevodov. Druga občasna razstava je predstavila otroško mirovno literaturo v galicijščini. Med 21. oktobrom 2014 in marcem 2015 je seveda na ogled razstava o desetih letih muzeja.

Muzej živi tudi kot prostor srečanj, obiskov, predstavitev in konferenc na različne šolske in šolsko-zgodovinske teme, saj v ta namen dobro služi konferenčna dvorana, ki jo uporablja tudi njihov šolski svet. Ni nobene potrebe, da bi nam bilo geografsko sicer oddaljeno šolsko muzealstvo na Iberskem polotoku »španska vas« – kar »palco romarisko« v roke in pot pod noge! Vsaj na virtualni način se lahko sprehodimo po muzeju MUPEGA tudi od doma (<http://www.edu.xunta.es/mupega/>). Tudi tam daleč, blizu atlantskih obal, se najde veliko muzejskih, etnoloških in zgodovinopisnih spodbud tudi za nas. Santiago de Compostela ima že takšen muzej.

Resumen

Museo Pedagógico de Galicia – MUPEGA: *El faro y el conector del finisterre Atlántico*

Branko Šuštar

¿Será verdad que ya han pasado diez años desde el inicio del nuevo Museo Pedagógico de Santiago de Compostela, allí en Galicia, tierra tan lejana para nosotros, cerca del 'fin del mundo' (Finisterre)? No es menor lo sostenido anteriormente si consideramos que hoy en día los museos pedagógicos contemporáneos cuentan con una rica tradición en trabajos, archivos y fuentes históricas –en promedio– desde la segunda mitad del siglo XIX. No obstante para el ámbito de la investigación histórica relacionada con el mundo escolar, el nacimiento de un museo nuevo representa un hecho que no pasa desapercibido y por tanto, resulta digno de atención, MUPEGA, el cual se ha desarrollado rápidamente como un centro de la actividad cultural y museológica galiciana gracias a su eficiente organización: desde contar con un edificio moderno hasta exposiciones para el público y visitantes en general, sin dejar de lado su rol de difusor cultural, que desde el año 2004 ha destacado por trascender la esfera regional.

Algunos aspectos básicos que sirven para contextualizar el emplazamiento de este Museo: Santiago de Compostela, lugar al que concurren distintos caminos prácticamente de toda Europa, evocando recuerdos vinculantes a aspectos religiosos y culturales entre diferentes estados europeos ya desde las peregrinaciones medievales: sin ir más lejos, se puede citar una de las más importante de Eslovenia, la de Ulrik II de Celje, conforme a las Crónicas de los Reyes de Castilla, Capítulo XIII, como así también el impacto de Galicia en topónimos (ej.: un pueblo en Eslovenia llamado Galicia al lado de Celje; un pueblo en Austria nombrado Gallizien; y más de 60 iglesias en Eslovenia dedicadas a San Jacobo).

El Museo pedagógico de Santiago se encuentra localizado en un moderno edificio con 1200m², cuya infraestructura posee varias salas equipadas apropiadamente para recibir conferencias y albergar diversos objetos museológicos que actualmente llegan a una cifra no menor de 45.000. Este Museo abrió sus puertas en el año 2004 y goza un lugar destacado entre los museos escolares y pedagógicos. Cuenta con una exposición permanente, evidenciando una gran organización, tanto en su contenido como en el diseño. Dicha exposición nos lleva por la historia de la educación en Galicia y la de los inmigrantes transatlánticos, presentada tal como se refleja en los edificios, salas y útiles escolares, diversas ideas pedagógicas e inclusive, juegos lúdicos y didácticos a base de juguetes. El Museo asimismo sirve como el punto de encuentro para diferente tipo de reuniones, conferencias y exposiciones abordando los temas relacionados con la historia de la educación.

El Museo MUPEGA ya desde su propio inicio dotó a la comunidad internacional de la posibilidad de potenciar y fomentar las relaciones con otros museos pedagógicos de nuestro continente. Así lo hizo, concreto, por medio de la publicación «Os Museos da Educación en Internet» (dirigida por Vicente Peña Saavedra con la colaboración de Manuel Fernández González y Óscar Montero Feijoo). La obra de Peña Saavedra, primer coordinador científico del MUPEGA, ha logrado despertar el interés a partir de la presentación realizada en el 11º Simposio internacional Bienal de Museos Pedagógicos en Suiza (Ittingen, 2005). Asimismo, se ha publicado una reseña señalando la importancia de dicha contribución en la revista museológica eslovena Argo. La citada aportación posee gran relevancia pues nos proporciona un repaso completo por los museos pedagógicos ya existentes, lo que representa una información de extraordinario valor puesto que la última vez que ha llegado a nosotros una descripción de tales características de los museos pedagógicos fue a través de Max Hübner, antes de la Primera Guerra Mundial, exceptuando los análisis más recientes de varios museos escolares en los trabajos de G. Jensen, 1990; de Ulla M Nitsch, 2001 y algunos otros. La utilidad de este repertorio —que se enriquece con el análisis inicial y que nos proporciona la información básica de los distintos centros, como el nombre del museo, el contenido que abarca, el lugar de ubicación, la dirección online y su página web oficial, todo ello de 683 museos pedagógicos existentes en todo el mundo— reside en la posibilidad de establecer relaciones y conexiones entre distintos museos de todo el planeta. Con una presentación esquemática de los museos pedagógicos diseminados por todo el mundo, la publicación resulta muy práctica también para el público en general que tiene interés en conocer y visitar este tipo de centros de la memoria escolar.

Con todo lo mencionado, cabe señalar que el MUPEGA se ha vuelto un verdadero interconector entre los diferentes museos de educación y, considerando su especialidad, también en el campo de la investigación histórico-pedagógica. La idea de investigar y fomentar las conexiones —apoyada por la Xunta de Galicia desde el primer momento— se presentó en Santiago de Compostela ya en el año 2001 con motivo de la reunión en torno a los museos pedagógicos de la Península Ibérica, cuyos trabajos se publicaron en un extenso libro de actas dos años después (I Foro Ibérico de Museísmo Pedagógico: o museísmo pedagógico en España e Portugal: itinerarios, experiencias e perspectivas, dirección Vicente Peña Saavedra). Una vez inaugurado el MUPEGA, este siguió desarrollándose y dio sus frutos en las Primeras Jornadas Científicas de la Sociedad Española para el Estudio del Patrimonio Histórico Educativo (El museísmo pedagógico en España: actualidad y perspectivas, luces y sombras) y en febrero de 2008 en el Primer Encuentro Iberoamericano de Museos Pedagógicos y Museólogos de Educación.

Cabe destacar que, por las mismas fechas, en la Europa Central se organizan simposios internacionales de museos pedagógicos, reuniones de museólogos de museos escolares de países de habla alemana, y colaboraciones de diferente alcance entre los museos pedagógicos de países eslavos que se vieron favorecidos por la cercanía lingüística.

Justo, la diversidad de idiomas es lo que mayoritariamente define el marco de las relaciones entre distintos museos de educación. Por lo mismo, en los últimos tiempos se viene

utilizando el inglés en los simposios bienales, sin menospreciar la importancia y el valor de las lenguas maternas y autóctonas que en el pasado jugaron un rol importantísimo en los primeros años de escolarización y en varios casos también en los procesos de formación de una nación. Teniendo en cuenta lo dicho anteriormente, se organizó el 15º Simposio internacional de museos de educación que tuvo lugar en Ljubljana en junio de 2013. La lengua del Simposio era el inglés, pero se les proporcionó a los participantes la oportunidad de exponer sus presentaciones en las así llamadas secciones de Babel, destinadas a acoger las ponencias en lenguas pertenecientes a uno de los siguientes tres grupos lingüísticos: el germánico, el romance o el eslavo. También se les concedió a los congresistas la posibilidad de publicar los resúmenes tanto en inglés como en su lengua materna. Los participantes del Simposio provenientes de España cuentan así con la publicación de sus trabajos escritos en español, en vasco o en gallego.

Los contactos eslovenos con el MUPEGA y su antiguo coordinador científico, el profesor en la Universidad de Santiago de Compostela Vicente Peña Saavedra, dieron sus frutos en 2009 en el artículo sobre los museos pedagógicos de la Península Ibérica, que apareció en la revista científica *La crónica escolar* (Šolska kronika) - la publicación periódica del Museo escolar esloveno (el museo nacional de la educación).

Por otro lado, estos mismos contactos me facilitaron la inolvidable experiencia de visitar el MUPEGA en persona en mayo de 2010. En esa visita me encontré con un fascinante y moderno museo pedagógico, al que en su décimo aniversario, desde el museo con una tradición proveniente del siglo XIX, deseo una fructífera continuidad de su excelente trabajo, tanto en el ámbito museológico como en el de la historia de la educación.

Traducción: Tjaša Šuštar